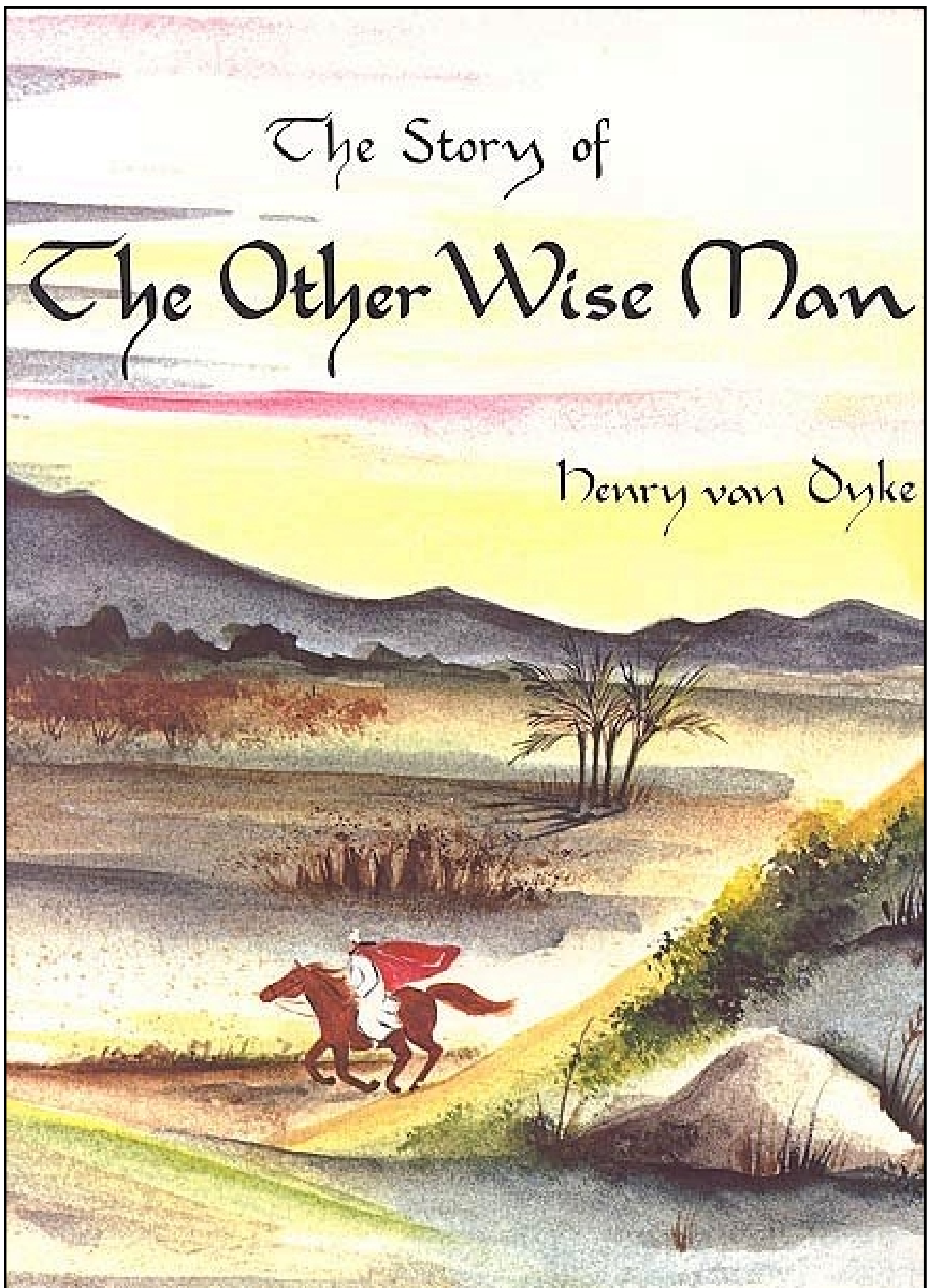

"Dejlig er den himmel blå"

DEN FJERDE VISMAND

Oversat fra amerikansk af Johs. Terkelsen, Ry Højskole

I kender historien om de tre vismænd fra Østen. Har hørt om, hvordan de rejste langt borte fra for at give deres gaver til krybben i Betlehem. Men har I nogen sinde hørt historien om den fjerde vismand? Som *også* så stjernen og tog af sted for at følge den, men ikke nåede at komme hen til Jesusbarnet sammen med sine brødre?

Om denne fjerde pilgrims store ønske og om, hvordan det blev ham nægtet - og dog opfyldt, om hans mange vandringer og sjælsprøver, om hans søgen og den besynderlige måde, hvorpå han fandt den ene, han søgte - vil jeg fortælle, sådan som jeg hørte dele deraf i Drømmenes Hal, i Menneskehjertets Palads.

Kapitel 1

I de dage, da Cæsar Augustus var herre over mange konger, og Herodes var konge i Jerusalem, levede der i Ekbatana, midt i Persiens bjerge, en mand ved navn Artaban. Fra hans hustag kunne man se ud over mangefarvede bjerge, hvis snetoppe glitrede som juveler i en krone.

En skøn septemberaften skinnede der lys imellem de tæppebelagte buer foran det øverstbeliggende værelse i det store hus i bjergene. Det var husherren, der holdt møde med nogle af sine venner.

Han stod i døråbningen for at hilse på sine gæster - en høj, mørk mand på omkring fyrre år, med skinnende øjne og faste linjer omkring munden; en drømmers blik og en god soldats mund; en mand med stærke følelser og ubøjelig vilje. Hans kappe var af ren, hvid uld, og en hvid turban var vundet om hans sorte lokker.

Ni mænd, klædt omtrent som værten, blev budt velkommen. Og snart lå de omkring et lille, sort alter, på hvis midte der brændte levende ild. Efter at mændene have sunget en salme, hvis klang blev båret ud og kastet tilbage igen fra de stille bjergmasser, begyndte de tilstedeværende at tale sammen:

Det var værten Artaban, der indledte: "I er kommet i aften fordi jeg har bedt jer komme, som trofaste elever af Zoroaster, for atter at tænde jeres tro på renhedens Gud, ligesom ilden hér atter er blevet tændt på dette alter. Vi dyrker ikke ilden men ham, som den er tegnet

"Dejlig er den himmel blå"

på, fordi han er det reneste af alt det skabte. Ilden taler til os om én, som er Lyset og Sandheden."

Og hans fortsatte: "Hør mig da, mine venner! Jeg vil fortælle om et nyt lys og en ny sandhed, som er kommet til mig ved de ældste af alle tegn: stjernerne. Visdommen om dem er den højeste visdom. Kunne vi følge dem helt, ville intet være skjult for os. Men der er uendeligt mange stjerner, som ligger udenfor vor synskreds, og som vi ikke kan se."

Der opstod en mumlen blandt til lyttende. "Stjernerne", svarede vismanden Tigranes, "er evighedens tanker - og de er talløse. Vismandens visdom er den højeste på jorden, fordi den erkender sin uvidenhed. Dét er magtens hemmelighed: Vi får mennesker til at spejde efter en ny solopgang - men vi ved selv, at mørket er lig lyset, og at kampen mellem dem aldrig vil få ende."

"Det giver ikke mig nogen tilfredsstillelse", svarede Artaban. "En religion uden håb er som et alter uden ild. Hvis vor venten er endeløs, vil alt være håbløst. Nej, en ny solopgang *vil* komme til den varslede tid." Og ildfuldt talte han om de gamle profeters varsler om stjernen, der nu snart skulle vise sig.

"For tre af mine venner, som er langt herfra i aften, og for mig har stjernen vist sig. Mine tre brødre venter på mig ved De syv Sfæres gamle Tempel ved Babylon. Hvis stjernen viser sig igen, vil de vente på mig i ti døgn, og så vil de drage til Jerusalem for at dyrke den, der er profeteret om, og som skal fødes som Israels konge. Jeg er parat til at rejse, når stjernen viser sig igen. Jeg har solgt mine ejendele og købt disse tre juveler."

Han fremdrog tre herlige ædelstene: én så blå som nattens himmel, én mere rød end solopgangen, og én så hvid som sneklædte bjerge, der rammes af solens stråler.

Men vennerne lyttede og så til med undrende og fremmede øjne. Ingen af dem forstod ham. Ingen ville følge ham. Han måtte rejse alene. For den, der vil se vidunderlige ting, må ofte være rede til at rejse alene. Gæsterne forlod huset, og Artaban stod alene tilbage og så ind i flammerne på alterilden. Han hævede sit hoved og så ud mod nattehimlen. Da fødtes for hans øjne mellem stjernerne en ny stjerne, mere strålende og skøn end nogen af de andre. "Dét er tegnet", sagde han. "Kongen kommer, og jeg vil gå ham i møde."

Kapitel 2

Hele natten havde hans hurtigste hest stået klar. Endnu før fuglene var begyndt deres morgensang, og endnu før tågen var lettet, var den fjerde vismand i sadlen og på vej ind gennem de persiske bjerge.

”Dejlig er den himmel blå”

Artaban måtte ride klogt og godt, om han ville nå frem til sine brødre til den fastsatte tid, Han og hesten kendte hinanden. De var særdeles gode rejsefæller. Og de var flittige begge to. De gik over bjerge og gennem dale, over svampede engstrækninger og gennem øde ørkenland.

Den tiende dag om aftenen red han ved det folkerige Babylons høje mure. Lysten og trangen til hvile havde både mand og hest. Men Artaban vidste, at der endnu var tre timers ridt til mødestedet, og han måtte være der før midnat, hvis han ville finde sine brødre dér.

Da han red gennem en lille lund med daddelpalmer, blev hestens bevægelser på én gang tøvende og nervøse. Pludselig stod den helt stille foran noget mørkt, der lå i skyggen af palmetræerne.

Artaban steg af. Det svage stjernelys viste en mand, der lå tværs over vejen. Hans tarvelige dragt og hans ansigts forgræmmede udtryk lod formode, at han var en af de landflygtige jøder, der boede så mange af rundt om i byen. Hans gustne hud, tør og gullig som pergament, bar mærker af en livstruende feber. Hans magre hånd var kold af dødens gru.

Men da Artaban slap mandens hånd, så den faldt ned på hans bryst, lød der et svagt suk fra den døendes læber.

Da bankede vismandens hjerte, og der udspandt sig en voldsom kamp i hans indre. Hvorfor skulle han blive her i mørket for at hjælpe en fremmed? Hvilke krav havde dette ukendte stykke menneskeliv på hans medlidenhed og hjælp? Tøvede han blot en time, kunne han næppe nå frem til den fastsatte tid. De tre vismænd ville tro, at han havde opgivet sin rejse, og de ville tage af sted uden ham. Men hvis han drog videre, ville manden ganske sikkert dø. Blev han, kunne den syges liv måske reddes. Skulde han for én eneste barmhjertigheds skyld miste den store trosbelønning?

”Sandheds og renheds Gud”, bad han. ”Led mig på den hellige visdoms vej, som du alene kender.”

Så vendte han sig mod den syge mand, tog ham og bar ham til en forhøjning, som han kunne støtte sig imod. Han hentede vand fra en kilde og fremdrog lægemidler, som han havde med sig, for han var læge såvel som stjernetyder. Time efter time arbejdede han uden ophør med den ulykkelige.

Endelig vendte mandens livsstyrke tilbage. Han satte sig helt op, så på Artaban og sagde: ”Hvem er du? Og hvorfor har du opsøgt mig her for at bringe mig tilbage til livet?”

"Dejlig er den himmel blå"

"Jeg er Artaban fra Ekbatana, og jeg rejser til Jerusalem for at finde jødernes konge, en stor prins og alle menneskers befrier. Jeg tør ikke vente længere; men her er, hvad jeg har af brød og vin."

Jøden hævede sine rystende hænder mod himlen og velsignede ham. "Jeg har intet at give dig som tak. Kun kan jeg sige sig, at Messias ikke skal fødes i Jerusalem, men i Betlehem."

Artaban fortsatte sit ridt. Men først ved daggry nåede han stedet, hvor hans tre brødre havde sat ham stævne. Men - der var intet spor af vismændenes karavane. Dog fandt han under en lille opstabled sten-dyngge en papyrusrulle. Han tog den op og læste: "Vi rejser for at finde kongen. Følg os gennem ørkenen!"

Artaban satte sig ned og tildækkede fortvivlet sit ansigt. "Hvordan skal jeg kunne rejse gennem ørkenen uden føde og på en udmattet hest? Jeg må vende tilbage til Babylon, sælge min safir og købe kamele-ler og proviant til rejsen. Måske indhenter jeg aldrig mine brødre. Kun den barmhjertige Gud ved, om jeg skal miste den rige oplevelse at se kongen, fordi jeg tøvede for at vise barmhjertighed."

Kapitel 3

Der var stilhed i Drømmenes Hal, hvor jeg lyttede til den fjerde vismands historie. Gennem tavsheden så jeg, men svagt, hans skikkelse drage gennem de øde ørkener. Om dagen brændte solen, som ville den dræbe alt levede med sine stråler. Om natten luskede sjakalerne om og gøede i det fjerne, og løverne fik de mørke småklipper til at give ekko af deres hule brølen, mens en ubehagelig og fordærvelig kuldegy-sen afløste dagens feberhede.

Men trods kulde og hede fortsatte han stadig sin rejse. Endelig nåede han Betlehem, træt, men fuld af håb. Det var den tredje dag, efter at de tre vismænd var kommet dertil og havde fundet Josef og Maria og Jesusbarnet og havde lagt deres gaver af guld og røgelse og myrra ved hans fødder.

Den fjerde vismand bar sin rubin og sin perle. De skulle bringes som gave. "For nu", sagde han, "vil det endelig lykkes mig at finde ham. Her vil jeg få det store lys at se."

Gaderne i landsbyen lå øde og tomme hen. Artaban undrede sig. Mon alle er på græsgangene for at hente deres får hjem?

Fra en åben dør hørte han blød kvindesang. Han gik ind og fandt en ung mor, der var ved at bringe sit lille barn til hvile. Hun fortalte om de tre vismænd fra Østerland, som for tre dage siden havde vist sig i byen, om hvordan de havde talt om stjernen, der havde ledt dem til stedet, hvor Josef fra Nazareth boede sammen med sin hustru og deres

"Dejlig er den himmel blå"

nyfødte barn, og hvordan de havde vist det spæde barn ærbødighed og givet det mange rige gaver.

"Men de er borte igen. og manden fra Nazareth tog barnet og dets mor og flygtede hemmeligt samme nat. Der hviskes om, at de rejste til Egypten. Siden har der ligesom hvilet en forbandelse over byen. Noget ondt hænger over den. Man siger, at romerske soldater kommer for at tvinge os til at give nye skatter. og mændene har drevet deres hjerde langt op i bjergene og skjult sig for at undgå dette."

Artaban lyttede til hendes frygtsomme tale, og barnet i hendes arme så på hans ansigt og smilede, som om det ville hilse kærligt på ham, der længe havde rejst alene, og som havde kæmpet med egne tvivl og færrer, stadigt følgende et lys, der var skjult af skyer.

"Hvorfor skulle dette barn ikke have været det, jeg søger?" tænkte han. "Men Gud har ikke ment, at det var godt at belønne min søgen så hurtigt og let. Den, jeg søger, er rejst foran mig. Jeg må følge kongen til Egypten."

Den unge mor lagde barnet til ro og satte mad frem for den mærkelige gæst, som skæbnen havde bragt til hendes hus. Det var tarvelig føde. Men den var givet med glæde, så der var forfriskelse i den for både sjæl og legeme. Mens han spiste, faldt barnet i søvn. En stor fred fyldte rummet.

Pludselig lød der støj som af vild forvirring i landsbyens gader. Man hørte kvindeskrig og klirren af sværd og et fortvivlet råd: "Soldaterne! Herodes' soldater! De dræber vore børn!"

Den unge mor blegnede, greb barnet og skjulte sig med det i rummets mørkeste krog. Artaban gik hen og stillede sig i døråbningen, hvorfra han så, at soldater med blodige hænder og dryppende sværd kom ned gennem gaden.

Synet af den fremmede i den smukke, imponerende dragt fik soldaterne til at standse. Føreren nærmede sig, men Artaban rørte sig ikke. Hans ansigt var så roligt, som om han studerede stjernerne, og i hans øjne brændte den glød, der kan få den halvtæmmede jagtleopard til at blive bange og få blodhunden til at standse i sit spring.

Så sagde han lavmælt, indtrængende: "Jeg er alene i dette hus, og jeg er villig til at give denne juvel til den stolte fører, som vil lade mig i fred." Og han viste rubinen, der lå som en stor blodsdråbe i hans hånd. Føreren blev forvirret af ædelstenens pragt. Hans øjne lyste af begær, og han strakte hånden ud og tog rubinen. "March!" råbte han. "Hér er ikke noget barn! Huset er tomt!"

Artaban gik ind i huset igen, vendte sit ansigt mod øst og bad: "Sandhedens Gud! Tilgiv min synd! Jeg har sagt dét, som ikke er, for at frel-

"Dejlig er den himmel blå"

se et barns liv! Og to af mine gaver er borte! Jeg har givet mennesker, hvad der var tiltænkt Gud! Skal jeg nogen sinde blive værdig til at se kongens ansigt?"

Men kvindestemmen, der græd af glæde i skyggen bag ham, sagde blødt: "Fordi du frelste mit lille barns liv, vil Herren velsigne dig og bevare dig. Herren vil lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig. Herren vil løfte sit åsyn på dig og give dig fred!"

Kapitel 4

Atter var der stilhed i Drømmenes Hal. Jeg forstod, at Artabans liv gled hurtigt af sted under stilheden, og jeg så glimt her og der af hans livsflod, skinnende gennem den tåge, som skjulte dens løb.

Jeg så ham i menneskemængden i det folkerige Egypten. Alle vegne søgte han sporene af den familie, som var kommet fra Betlehem, og nu og da fandt han dem; men de var så svage og utydelige, at de forsvandt gradvist som fodspor i det våde flodsand.

Jeg så ham igen ved pyramidernes fod på det gule sand under den brændende sol. Han så op i ansigtet på den sammenkrøbne Sfinks. Var livet en grusom spøg, en gåde uden svar? Ville hans søgen aldrig få ende? Eller var der antydninger af barmhjertighed og opmuntring i Sfinks'ens uudgrundelige smil - et løfte om, at selv den nedslåede skulle vinde en sejr, den skuffede finde en belønning, den enfoldige blive vis, den blinde se, og vandringsmanden nå sit mål til sidst...?

Jeg så ham igen i et gammelt hus i Aleksandria, hvor han modtog råd af en jødisk rabbiner. Den ærværdige Ældste bøjede sig over en pergamentrulle, hvor gamle, israelitiske profetier var nedskrevet.

"Og husk, min søn", sagde han, mens han fæstede sine øjne på Artaban, "at kongen, du søger, findes ikke i et palads mellem de rige og mægtige. Jeg ved kun lidt; men ét ved jeg dog: Den, som søger ham, gør vel i at søge mellem fattige og ringe, sorgfulde og nedtrykte."

Således så jeg den fjerde vismand atter og atter, stadig på rejse og altid søgende de steder, hvor den lille familie fra Betlehem kunne have fundet et tilflugtssted. Han kom gennem byer, hvor der var sult, hvor de fattige skreg efter brød. Han opholdt sig mellem syge. Han besøgte de nedtrykte i de underjordiske fængsler, og på slave-markederne var han såvel som på skibene med galajslaver.

Han fandt mange, han kunne hjælpe, men ingen, han kunne dyrke! Og han hjalp overalt, hvor han kunne komme til det.

Det syntes næsten, som om han havde glemt sin opgave, men det havde han ikke. Ved sit bryst bar han perlen, den sidste af de tre ædelstene. Og når han i ensomhed tog den frem, så den ud, som om den var blevet

"Dejlig er den himmel blå"

endnu mere strålende og skøn ved altid at blive båret ved et varmt og bankende hjerte.

Kapitel 5

Tre og tredive år af Artabans liv var henrundet, og endnu var han pilgrimmen, søgeren efter lys. Hans hår var ikke mere sort, men hvidt. Hans øjne var ikke mere flammende, men matte.

Træt og udslidt, parat til at modtage døden, men dog stadig i søgen efter sin konge, var han for sidste gang kommet til Jerusalem. Det var i påskens tid. Byen var vrimglende fuld af fremmede. Mange af dem var kommet langvejs fra for at fejre den store fest dér. Det var, som om et skjult tidevand bar mængden ned gennem gaderne. Klappren af sandaler og den bløde lys af tusinder af bare fødder ligesom flød uophørligt ud mod Damaskusporten.

Artaban fulgte strømmen. Han spurgte én, hvor de mange mennesker ville hen. "Vi går til pladsen Golgatha uden for byen", svarede de. "Dér skal to berygtede røvere korsfæstes, og sammen med dem én, som kaldes Jesus fra Nazareth. En mand, som har udført mange underlige gerninger blandt folk. Og de elsker ham for det. Men præsterne og de Ældste siger, at han skal dø, fordi han kaldte sig Guds Søn. Og Pilatus har sendt ham til korset, fordi han sagde, at han var jødernes konge." Hvor besynderlige lød ikke disse kendte ord for Artaban! De havde båret ham et liv over hav og land. Artabans hjerte gav sig til at banke voldsomt. Men han sagde til sig selv: "Guds veje er mere mærkelige end menneskers tanker. Måske skal jeg finde kongen til sidst - i sine fjenders hænder - og måske få lov at give perlen i løsepenge, før han dør!" Og han fulgte hastigt strømmen mod Damaskus-Porten.

Netop ved denne port kom en trop makedonske soldater ned gennem en gade, slæbende en ung pige med sig. Hun havde forrevne klæder og udslået hår.

Artaban standsede og så medlidende på hende. Da rev hun sig med ét løs fra sine bødler og kastede sig for hans fødder. "Hav barmhjertighed med mig - frels mig!" råbte hun. "Min far var købmand, men han er død, og nu vil de sælge mig som slave for at betale hans gæld. Frels mig fra det, der er værre end døden!"

Artaban skælvede. Det var den gamle strid i hans sjæl - fra palmelunden ved Babylon - og fra hytten i Betlehem. Det var hans tredje prøvelse - det endelige, uigenkaldelige valg. Var dette hans sidste chance - eller hans sidste fristelse? Han vidste det ikke.

Kun ét var lysende klart i hans sinds mørke: Han stod over for det uundgåelige. Og kommer det uundgåelige ikke fra Gud? Kun ét var sik-

”Dejlig er den himmel blå”

kert i hans delte hjerte: Det at hjælpe den unge pige ville være en kærlighedsgerning. Og er kærlighed ikke sjælens lys?

Han tog sin sidste perle frem fra sit bryst. Aldrig havde den strålet som nu. Og han lagde den i pigens hånd...

Da blev dagen med ét mørk som graven, og jorden skælvede som brystet hos den, der kæmper en fortvivlelsens kamp. Husmurene rystede. Sten løsnede sig og faldt ned på gaden. Soldaterne flygtede skrækslagne, ravende som berusede mænd.

Artaban og den unge pige krøb hjælpeløse sammen ved en tempelmur. Hvad havde han at frygte? Eller håbe? Han havde skilt sig af med den sidste ædelsten - og det sidste håb om at finde kongen. Kampen var slut. Han havde tabt. Og dog var der fred i den tanke. Han syntes, han havde været sand imod det lys, der var blevet ham givet. Han vidste, at skulle han leve livet om, kunne det ikke blive anderledes. Der kom et jordskælv mere. En tung sten faldt ned og ramte den gamle mands hoved. Bleg og åndeløs lå han med sit hoved hvilende på den unge piges skulder, men blodet piblede frem fra et stort sår.

Da hun bøjede sig over ham i frygt for, at han var død, lød det en sagte stemme i tasmørket. Ordene kunne hun ikke opfatte, men stemmen var så skøn. Hun vendte sig for at se, hvem der talte, men hun så ingen.

Da begyndte den gamle mands læber at bevæge sig, og hun hørte ham sige: "Nej, ikke sådan, min Herre! For hvornår så jeg dig sulten og gav dig noget at spise? Eller tørstig og gav dig noget at drikke? Hvornår så jeg dig som fremmed og tog dig ind? Eller nøgen og klædte dig? Hvornår så jeg dig syg eller i fængsel og kom til dig? Tre og tredive år har jeg søgt efter dig; men jeg har aldrig set dit ansigt - eller tjent dig, min kongel!"

Han holdt inde med at tale, og den skønne stemme lød igen. Og nu var det, som om hun syntes, at hun forstod ordene: "Sandelig siger jeg dig! Alt, hvad du har gjort mod én af de mindste af disse mine brødre, det har du gjort mod mig!"

Artabans blege ansigt strålede af en indre fred og en underlig glæde, skønnere end en sneklædt bjergtop, når den opgående sol kaster sine første stråler på den. Han åndende dybt ud, og et svagt suk undslap hans læber. Hans rejse var endt. Hans skatte var modtaget. Den fjerde vismand havde fundet sin konge!